

Avrupa girişimcilik yetkinlik çerçevesi (Entrecomp) üzerine bir inceleme ve iyi uygulama örnekleri

An examination of the European entrepreneurship competence framework (Entrecomp) and good practices

Begüm Şahin¹

¹ Dr., LinerExpo Co., Ankara, Türkiye
begum@linerexpo.com

ORCID: 0000-0003-2013-5060

Başvuru/Submitted: 2/01/2024

1. Revizyon/ 1st Revised: 2/02/2024

2. Revizyon/ 2nd Revised: 27/02/2024

Kabul/Accepted: 4/03/2024

Yayın/Online Published: 25/03/2024

Öz

Avrupa Komisyonu tarafından 2016 yılında ortaya konan Avrupa Girişimcilik Yetkinlik Çerçevesi (EntreComp) evrensel bir girişimcilik anlayışı yaratmayı amaçlamıştır. 3 yetkinlik alanı ve 15 yetkinlik ile kavramsallaştırılan model akademik bir altyapıya sahip olup, yayınlandığı tarihten itibaren girişimcilik alanındaki pek çok çalışmanın temelini oluşturmuştur. Gerek literatüre gerek uygulamaya katkı sağlayan EntreComp girişimcilik becerilerinin keşfini ve gelişimini hem bireysel hem kurumsal düzeyde ele almaktadır. Yükseköğretim kurumları, start-uplar, kuluçka merkezleri, KOBİ'ler ve teknoloji şirketlerinin faydalandığı araç girişimsel davranış, girişim odaklı düşünme, iç girişimcilik ve teknoloji girişimciliği gibi pek çok başlığa hizmet etmektedir. Çalışmada girişimcilik ekosistemine katkı sağlayan EntreComp çerçevesinin içeriği ve kapsamı açıklanarak çerçeveden faydalanan iyi örnek uygulamalarına yer verilmiştir. E-SCAN, DYNAMIQE, SEECCEL, LEEN ve INTENSE girişimlerinin incelenmesi sonucunda elde edilen bulgular; çerçevenin girişimsel davranışın gelişimine, yaratıcı ve yenilikçi girişimcilik eğitiminin tasarımına, üniversite-sanayi iş birliği ve start-up ekosisteminin gelişimine pozitif yönde somut katkılar sunduğunu desteklemiştir. Aynı zamanda çerçevenin Türkiye'nin de içinde yer aldığı küresel girişimcilik ekosistemi için ortak bir anlayış geliştirdiği gözlemlenmiştir. Ulusal yazında alanında ilk araştırma özelliği taşıyan çalışmanın hem girişimcilik literatürüne hem Türk start-uplarının pratik uygulamalarına katkı sağlaması arzu edilmektedir

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, EntreComp, Start-up, Yetkinlik, İş Fikri Geliştirme

Jel Kodları: L26, M13, I2

Abstract

The European Entrepreneurship Competence Framework (EntreComp) was put forward by the European Commission in 2016. In brief, EntreComp aimed to create a universal understanding of entrepreneurship. Conceptualized with three competence areas and 15 competencies, the model has an academic background and has formed the basis of many studies in entrepreneurship since its publication. EntreComp, which contributes to literature and practice, addresses the discovery and development of entrepreneurial skills at individual and organizational levels. The tool, used by higher education institutions, start-ups, incubators, SMEs, and technology companies, addresses many topics such as entrepreneurial behaviour, entrepreneurial orientation, intrapreneurship, and technology entrepreneurship. In the study, the content and scope of the EntreComp framework, which contributes to the entrepreneurship ecosystem, are explained, and good examples of practices that benefit from the framework are included. Findings emerging from the examination of E-SCAN, DYNAMIQE, SEECCEL, LEEN and INTENSE ventures show that concrete contributions to the design of creative and innovative entrepreneurship education, university-industry collaboration and startup ecosystems in various positive aspects support the framework's entrepreneurial demonstrations. At the same time, it has been observed that the framework has developed a common understanding of the global entrepreneurship ecosystem, including Türkiye. It is desired to be the first research in its field in the national literature, contributing to the entrepreneurship literature and the practical applications of Turkish startups.

Keywords: Entrepreneurship, EntreComp, Start-up, Competence, Business Idea Generation

Jel Codes: L26, M13, I2

Atıf/Citation: Şahin, B., Avrupa girişimcilik yetkinlik çerçevesi (Entrecomp) üzerine bir inceleme ve iyi uygulama örnekleri, bmj (2024) 12 (1): 72-92 doi: <https://doi.org/10.15295/bmij.v12i1.2342>

Extended Abstract

An examination of the European entrepreneurship competence framework (Entrecomp) and good practices

Literature

As technology develops rapidly, entrepreneurship should be mentioned together with innovation, as Schumpeter explained for the first time in 1934 (Schumpeter, 1934). Today, entrepreneurship contributes to economic growth and offers innovative solutions (Gebremichael, Gebreslassie and Mezgebe, 2023) to satisfy the market need proactively (Narver, Slater and MacLachlan, 2004). The most important corporate outcome of entrepreneurial thinking today is undoubtedly startup companies (Holstein and Eschenfelder, 2017). Startup companies are scaled up very fast and reach the global markets in a short time to fulfil global customer needs. While globalization is rising, the European Union has decided to improve its tools to benefit entrepreneurs from Europe and worldwide. In 2016, the European Commission developed EntreComp - European Entrepreneurship Competence Framework to achieve this aim. This guiding tool contributes to the discovery and development of entrepreneurial skills by creating a global perspective based on the EntreComp conceptual model developed by Bacigalupo et al. (Bacigalupo, Kampylis, Punie, and Brande, 2016), including three competency areas and 15 competencies. EntreComp, presented as a policy-making guide, reveals the interconnected and interrelated skills that turn an individual into an entrepreneur and presents this development step by step (McCallum, Weicht and Price, 2018).

Design and method

The study aims to explain the EntreComp framework with a conceptual approach and introduce the tool to the Turkish literature by answering the research questions through real cases. Qualitative research methodology was used while searching for the answers to the research problems, and a case study was conducted. Case analysis is a suitable research methodology for entrepreneurship because it presents real-life sections and examines current cases (Yin, 2009; Blenker, Elmholdt, Frederiksen, Korsgaard, and Wagner, 2014). The purposive sampling technique (Patton, 2014) was used for data collection, and the cases were selected through key initiatives focused on implementing the EntreComp framework effectively and sustainably for global dissemination (Siggelkow, 2007).

The research questions are designed as follows:

- Does the EntreComp framework substantially contribute to developing entrepreneurial skills and competencies?
- Can the EntreComp framework deliver creative and innovative entrepreneurship training?
- Does the EntreComp framework contribute to improving university-industry cooperation?
- Can the Entrecomp framework provide a common language at the global level in developing the entrepreneurship ecosystem? Can the entrepreneurship ecosystem in Turkey be a partner in this development?

Findings and discussion

It is observed that all of the good practices analyzed in the research include initiatives that have achieved outputs by utilizing the EntreComp framework. The common aspect of the examples, which include initiatives established with project-based funds such as Erasmus+, are focused on business ideas and generate them through the steps determined in the EntreComp framework. Among the cases, E-SCAN and DYNAMIQUE are the software tools that reveal the entrepreneurial aspects of individuals, improve their entrepreneurial skills, and perform self-assessment. It is observed that both applications are developed using the EntreComp framework. The other case, SEECCEL, is an initiative established as a think tank focusing on lifelong education and training. Its main purpose is to develop modules for entrepreneurship training, prepare curriculum, and conduct studies to make entrepreneurship training sustainable and effective by contacting policymakers. It is also observed that SEECCEL continues these efforts with the EntreComp framework approach. INTENSE, one of the other research cases, was created based on developing advanced/creative training modules and curricula in the field of entrepreneurship while also providing a guide to solving the problems of SMEs. Particularly focusing on SMEs' internationalisation activities, the mediator is entrepreneurial activities' role in university-industry cooperation and their emergence. In this way, it is observed that different disciplines of EntreComp are brought together. The last sample case, LEEN, is a tool developed to solve the problems experienced by SMEs from an entrepreneurial perspective. Using this tool, students go into the field and contribute to university-industry cooperation by offering suggestions to solve the problems of SMEs. LEEN is also the outcome of the Erasmus+ project in Türkiye. The findings obtained by EntreComp aim to develop a common entrepreneurship language and understanding globally and to expand entrepreneurial behaviour from startup companies to SMEs with an interdisciplinary approach (Armuña et al., 2020; Plaksiienko et al., 2020; Dumitrache et al., 2020).

Conclusion, recommendation and limitations

It is concluded that EntreComp is a comprehensive and guiding guide that nourishes the entrepreneurship ecosystem globally, and all the research questions are replied to in this manner. It is a reference tool that entrepreneurs can benefit from in their practical lives, education, and training activities. In addition to training, the tool is used to encourage the intrapreneurship activities of institutions and encourage personnel with entrepreneurial characteristics to discover themselves and present business ideas that will add value to the institution. SMEs can also benefit from EntreComp, such as university-industry collaboration studies, as technology-focused cases are included in the research to exemplify EntreComp's relationship with innovative business ideas and technology. On the other hand, it could be necessary to add to Entrecomp for future needs related to societal problems such as climate, water, and sustainable agriculture. The research also included the relationship of the EntreComp framework, which has an academic background, with concepts in the literature (entrepreneurial behaviour, enterprise-oriented thinking, intrapreneurship, etc.). In future studies, an evaluation can be made based on different concepts of the entrepreneurship literature. At the same time, the relationship of entrepreneurs outside the European continent with EntreComp can be measured by including culturally based and cross-country comparative studies. This study, in which all additional framework guidelines are presented, is the first evaluation research conducted nationally in its field. It would be beneficial to update the framework to respond to digital headlines to meet the social needs of today's world. While presenting good practices that have been implemented so far, it is desired that the research will contribute to future studies and field applications in the entrepreneurship literature.

Giriş

Girişimcilik ülkelerin rekabet avantajı sağlaması ve yenilikçi büyüme gösterebilmeleri için faydalanacağı en önemli dinamiklerden birisidir. Teknolojinin gelişimi ile beraber son yıllarda girişimcilik becerilerini geliştirmek ve girişim odaklı bir zihniyet yaratabilmek için çeşitli araçlar ortaya konmuştur. 2016 yılında Avrupa Komisyonu EntreComp - Avrupa Girişimcilik Yetkinlik Çerçevesini bu amacı gerçekleştirmek için geliştirmiştir. Rehber niteliğindeki bu araç, küresel bir bakış açısı yaratarak girişimcilik becerilerinin keşfine ve gelişimine katkı sağlamaktadır. Bacigalupo vd. (Bacigalupo, Kampylis, Punie, ve Brande, 2016) tarafından geliştirilen EntreComp kavramsal modeli temelinde 3 yetkinlik alanı ve 15 yetkinlik ortaya koymuştur. Yetkinlik alanları değer yaratan fikirleri harekete geçirmemize zemin hazırlarken, yetkinlikler girişimciliğin yapı taşlarını oluşturan eylemlerden oluşmaktadır. EntreComp eğitim dünyası ve gençlik çalışmaları için kapsayıcı bir rehber niteliği taşıırken istihdamın farklı boyutlarına da hizmet etmektedir (Bacigalupo vd., 2016).

EntreComp çerçevesi girişimcilik yetkinliklerinin bilgiye dayalı bir model ile ortaya konmasını amaçlamıştır. Bu kapsamda tanımladığı yetkinlik alanları ve yetkinlikler ile birlikte 8 adımdan oluşan girişimcilik ilerleme modelini de ek bir kılavuz olarak sunmuştur (López-Núñez, Rubio-Valdehita, Armuña, ve Pérez-Urria, 2022). İlerleme modeli içerisinde ise 442 adet kapsamlı öğrenme çıktısına yer verilmektedir (Bacigalupo vd., 2016).

Bu çalışma ile Bacigalupo vd. tarafından 2016 yılında ortaya konulan EntreComp çerçevesinin kavramsal modeli 3 yetkinlik alanı ve 15 yetkinlik üzerinden açıklanmaktadır. Yetkinliklerin içeriği ve kapsamı açıklanırken 8 adımdan oluşan girişimcilik ilerleme modeli de sunulmaktadır. Bu kapsamda çalışmanın ele aldığı araştırma soruları aşağıdaki şekilde ifade edilebilir:

- Girişimcilik becerilerini ve yetkinliklerini geliştirmek için EntreComp çerçevesinin somut katkısı var mıdır?
- Yaratıcı ve yenilikçi girişimcilik eğitimleri ortaya koymak için EntreComp çerçevesinden faydalanılabilir mi?
- EntreComp çerçevesi üniversite-sanayi iş birliğini geliştirmede katkı sağlar mı?
- Girişimcilik ekosisteminin gelişiminde Entrecomp çerçevesi küresel düzeyde ortak bir dil ortaya koyabilir mi? Türkiye'deki girişimcilik ekosistemi bu gelişime ortak olabilir mi?

Çalışmada araştırma sorularını açıklamak üzere öncelikle teorik altyapı sunulmuş olup, ardından iyi uygulama örnekleri üzerinden inceleme yapılmıştır. EntreComp çerçevesi 2016 yılında Avrupa Komisyonu önderliğinde araştırmacı Bacigalupo vd. tarafından geliştirilmiştir. Araştırmada EntreComp çerçevesi ilgili diğer araçlar ile beraber detaylı şekilde açıklanarak Türk yazınına kazandırılması ve bu sayede Türkiye'deki girişimcilik ekosisteminde (teori veya uygulama) daha yaygın kullanılması amaçlanmaktadır. Kavramsal çerçeve bölümünde girişimcilik literatüründe araçtan faydalanmış diğer çalışmalara yer verilmekte ancak EntreComp çerçevesinin detaylı olarak açıklaması yapılırken çerçeveyi ortaya koyan tek kaynak (Bacigalupo vd., 2016) üzerinden ilerlenilmiştir.

Elde edilen bulgular ile, EntreComp çerçevesinin küresel uygulamaları da sunulurken ulusal literatürde ilk kez konu edilen bir çalışma gerçekleştirecektir. Türkiye'deki girişimcilik ekosisteminin pek çok başlıktaki tasarımı ve gelişimine etki edebilecek bu aracın aynı zamanda her geçen gün artış gösteren startup firmalara da pek çok başlıkta fayda sağlaması düşünülmektedir. Çalışmanın pratik uygulamalar dışında EntreComp çerçevesinden faydalanacak farklı disiplinlerdeki akademik çalışmalara da öncül olması beklenmektedir.

Kavramsal çerçeve

Girişimcilik ekonomik ve sosyal gelişimin lokomotifidir (Sendra-Pons, Belarbi-Munoz, Garzón ve Mas-Tur, 2022). Bugünün girişimciliğinden bahsederken teknolojinin hızla gelişimi sayesinde yenilikçilikten bahsetmek gerekmektedir. Nitekim Schumpeter 1934 yılında girişimcilik ile yenilikçilik arasındaki ilişkiye ilk kez değinmiştir. Daha öncesinde iktisadi bir yaklaşım ile açıklanan girişimcilik, Schumpeter (1934) sayesinde pazarın istek ve ihtiyacı doğrultusunda şekillenmesi gereken bir olguya dönüşmüştür. Yenilik odaklı girişimler proaktif bir yaklaşımla pazarın ihtiyaçlarını önceden görerek pazarı bu

ihtiyaçlara yönlendirme yetisini taşımaktadır (Narver, Slater ve MacLachlan, 2004) Günümüzde girişimcilik ekonomik büyümeye katkı sağlarken yenilikçi çözüm önerileri sunmakta, bu sayede üretimde ve yapısal değişikliklerde yenilikçi çıktılar ortaya konmaktadır (Gebremichael, Gebreslassie ve Mezgebe, 2023).

Girişimci düşüncenin günümüzdeki en önemli kurumsal çıktısı hiç şüphesiz startup firmalarıdır (Holstein ve Eschenfelder, 2017). Startup firmaların tamamı bir girişimdir ancak her girişim bir startup değildir. Startupları geleneksel girişimlerden ayıran en önemli özellik yenilikçi bir iş fikrine sahip olmalarıdır. Bu sayede teknoloji bir çözüm önerisi sunarken küresel pazardan talep görmektedir. Bu durum ise ölçeklenmelerine yani hızlı büyümelerini sağlamaktadır (Şahin, 2018).

Girişimci düşünce ile özdeşleşen yenilikçi bakış açısı sadece yeni girişimlerin ölçeklenmesine değil mevcut firmaların da büyümesine ve sürdürülebilir bir yapıya dönmesine katkı sağlamaktadır. Girişimsel odaklı davranış gösteren firma yenilikçi ürün, hizmet, pazar ve çözüm ortağına yönelmekte olan firmadır. Bu sayede işletmeler firma performansına etki edecek kararlar alır ve stratejik bir süreç yönetir (Covin ve Wales, 2019; Edmond ve Wiklund, 2010). Mevcut işletmeler ve KOBİ'ler ise personellerinin girişimcilik özelliklerini keşfetmeleri ile yenilikçi ürün ve hizmetlerin önünü açmaktadır. Yenilikçi projelerin ortaya çıkması ve bireylerin mevcut kurumda çalışmaya devam ederken de yeni iş fikirlerini sunmaları söz konusudur. Bir zamanlar startup firma yapısında olan Google, Apple, Amazon gibi pek çok girişim bu yöntem ile kendi markasının altında alt markalar yaratarak çeşitli ürünler ortaya koymuştur. İç girişimcilik olarak tanımlanan bu yaklaşım da girişimci bakış açısının bir sonucudur (Antoncic ve Hisrich, 2003; Pinchot, 1985).

Girişimci düşünce startup firmaların kurucusu genç girişimcilerin erken yaşta bu yönelimlerini keşfetmelerine doğrudan katkı sağlayan girişimcilik eğitimlerinin inşa edilmesinin yapı taşı olmuştur. Küçük yaşlardan itibaren girişimci bakış açısına sahip çocuklar ilerleyen yıllarda kendi işini kurmak isteyen gençlere dönüşmekte ve içlerindeki potansiyeli erken yaşta keşfetme fırsatı yakalamaktadır (Hogenstijn ve Cuypers, 2023; Ratten ve Usmanij, 2021; Hunter ve Lean, 2018). Teknolojik gelişmeler ve pazar çevresindeki değişimler girişimcilik eğitimlerinin de kendini güncellemesine ve evrilmesine neden olmaktadır (Vecchiarini, Muldoon, Smith ve Boling, 2023).

EntreComp başlıca bu amaca hizmet etmek adına girişimcilik becerilerini tanımlamak ve geliştirmek için ortaya konmuş, akademik altyapıya sahip bir modeldir. Literatür taraması, vaka çalışmaları, masa başı araştırmalar ve çok paydaşlı istişareler sonucu ortaya konmuş bir araçtır. Bu nedenle girişimcilik literatürünün gelişimine de katkı sağlamış, girişimcilik becerileri, girişimcilik niyeti ve girişim odaklı yaklaşım gibi pek çok araştırmanın konusu olmuştur. (Bhatti, 2021; Kottika, Özsoyer, Rydén, Theodorakis, Kaminakis, ve Stathakopoulos, 2020; Lans, Blok ve Wesselink, 2014; López-Núñezi, vd., 2022; Mitchelmore ve Rowley, 2010; Pratono, 2022; Sabahi ve Parast, 2020; Vankov, 2022).

Bu alandaki araştırmaların öncülerinden Mitchelmore and Rowley (2010) temel girişimcilik becerilerini belirlediği 50 maddelik bir ölçek ortaya koymuştur. Girişimci bilgi, beceri ve yeteneklerin mevcut firmaların işletme ve yönetim becerisine katkı sağladığını savunmaktadır (Mitchelmore and Rowley, 2010). Dentoni, Blok, Lans, ve Wesselink (2012) ise geliştirdikleri çerçevede yedi yeterlilik belirlemiş olup sürdürülebilirlik konularına odaklanmıştır (Dentoni vd., 2012). Lans, Blok ve Wesselink (2014) ise becerileri beş ana başlık üzerinden değerlendiren bir model ortaya koymuştur. Bu başlıklar fırsat yetkinliği, sosyal yeterlilik, iş yetkinliği, sektöre yönelik yeterlilik ve öz yeterlilik şeklinde sıralanmaktadır (Lans vd., 2014). EntreComp'un yayınlanmasından önce yapılmış bu çalışmaların ardından Rațiu, bibliyometrik analiz yöntemi ile Entrocomp çerçevesinden faydalanarak ortaya konmuş 37 çalışma üzerine bir araştırma gerçekleştirmiştir (Rațiu, Maniu ve Pop, 2023).

Avrupa Komisyonu tarafından politika belirleyici bir kılavuz olarak sunulan EntreComp bireyi girişimci yapan, birbiriyle bağlantılı ve ilişkili becerilerini ortaya çıkarmakta ve bu gelişimi örneklerle sunmaktadır (McCallum, Weicht ve Price, 2018). Seikkula-Leino, Salomaa, Jónsdóttir, McCallum ve Israel, (2021), EntreComp'un girişimcilik eğitiminde yeterlilik etkeni olarak kabul edilebileceğini savunmakta ve ortak bir eğitim modeli geliştirmek için kullanılacak başlıca kaynak olduğunu belirtmektedir. Avrupa'da bazı devletlerin politika yapımcıları ise EntreComp'dan yukarıdaki

bahsedildiği şekilde faydalanmaya başlamıştır. Örneğin İtalya öğretmenlerin kullanımı için çerçeveyi daha özet bir hale getirmiş ve İtalyancaya çevirmiştir. Avusturya ise girişimcilik alanındaki ulusal eğitim sistemini EntreComp'u temel alarak revize etmiştir (Morselli ve Orzes, 2023).

EntreComp tanımlamış olduğu yetkinlikler ile tüm girişimci adaylarını kendilerini keşfetmeleri yönünde desteklemektedir. Öncelik Avrupa'da olmak üzere pek çok eğitim kurumunda faydalanılan EntreComp, girişimcilik bilincinin öğrencilere erken yaşta aşılmasını sağlayarak girişimsel öğrenmeye de katkı sağlamaktadır (Bacigalupo vd., 2020; Pittaway ve Cope, 2007). Bu sayede girişimci özelliği taşıyan öğrenciler girişimci özelliklerini ortaya çıkartarak kariyer hedeflerini bu yönde şekillendirebilmektedir. EntreComp'da tanımlı yetkinlikler girişimcilik öğreniminin pratik doğasını yansıtırken, aynı zamanda progresif pedagojilerin temelini oluşturan Dewey (1938) yaklaşımı ile de ilişki kurmaktadır (Dewey, 1938; Kakouris ve Morselli, 2020).

Joensuu-Salo, Viljamaa ve Varamaki (2022) ise İngiltere, İtalya, Almanya, Hollanda, Finlandiya, İspanya ve Belçika'da öğrenim gören 1128 öğrenci üzerinde yaptıkları araştırmada öğrencilerin girişimcilik yönelimi ve startup şirket kurma davranışı gösterdiğini ortaya koymuştur. Araştırmanın uygulama bölümünde ölçüm aracı olarak EntreComp çerçevesinden faydalanılmıştır (Joensuu-Salo, Viljamaa, ve Varamaki, 2022).

EntreComp yetkinlikleri Tablo 1.'de yer aldığı şekilde kavramsal bir model üzerinden açıklanmıştır. Toplam 15 ana başlıkta sıralanan bu yetkinlikler bir dizi yetenek içeren eylemden oluşurken aynı zamanda toplumu şekillendirmek için sosyal, kültürel ve finansal olarak da değer yaratan çıktılar sunmaktadır (López-Núñezi, vd., 2022). Bu yüzden girişimcilik yetkinliklerini sadece yönetim becerileri üzerine veyahut iş fikrinin teknolojik boyutu üzerine inşa etmemek gerekir. Bütüncü bir yaklaşım ile değerlendirilmesi gereken kavram aksi durumda sınırlandırılmış olacaktır (Bird, 2019; Lerner ve Almor, 2003; Man, Lau ve Chan: 2002).

“EntreComp Çerçevesi” içeriği ve kapsamı

2016 yılında Avrupa Komisyonu Ortak Araştırma Merkezi (Joint Research Center - JRC) “Avrupa İçin Yeni Beceriler Gündemi: İnsan Sermayesinin İstihdam Edilebilirliğini ve Rekabet Edebilirliğini Güçlendirmek için Birlikte Çalışmak”ı ortaya koymuştur. Gündemin bir parçası ise Avrupa Girişimcilik Yetkinlik Çerçevesi (EntreComp)'dir.

Avrupa Komisyonu EntreComp çerçevesinin yaygınlaşmasını artırma amacıyla 2019 yılında COSME (İşletmelerin ve KOBİ'lerin Rekabet Edebilirliği Programı) kapsamında “Avrupa Girişimcilik Yetkinlik Çerçevesinin (EntreComp) Uygulanmasına Destek” başlıklı proje çağrısı teklifi yayınlamıştır. Türkiye'de KOSGEB önderliğinde yürütülen proje toplamda 1.000.000 Avro bütçeye sahiptir. Proje çağrısının temel amacı kilit aktörler önderliğinde (Avrupa Komisyonu, yerel ve ulusal temsilciler vb.) eğitim ve öğretim kurumları, işletmeler ve diğer ilgili paydaşların iş birliği ve çeşitli ortaklıklar geliştirilmesi ve EntreComp çerçevesinin yaygınlaştırılmasıdır (AB, 2019).

EntreComp, girişimciliği evrensel bir tanıma dönüştürmeyi amaçlar. Girişimciliği tüm girişimci adayları için geçerli ve çapraz bir yetkinlik olarak tanımlar. Girişimcilik becerilerinden yaşamın her alanında faydalanmak söz konusudur. Bu süreç kişisel gelişim ile topluma fayda sağlayan bir bireye dönüşene kadar devam eder. İster bir çalışan, bir öğrenci ya da iş sahibi olunması bu dönüşüme engel değildir. Aynı zamanda gerek sosyal gerek teknoloji odaklı startupların kurulma sürecinde de girişimcilik becerilerinden faydalanılır. Önemli olan husus bireylerin girişimci bir bakış açısına sahip olması ve bu yaklaşımın yayılarak toplumsal seviyeye ulaşmasıdır. Bu sayede yaratılan girişimci zihniyet, kültürün de bir parçası haline gelmektedir. EntreComp tam olarak bu amaca hizmet etmek için ortaya konan bir araç olarak üç ana alana odaklanmıştır. Bu alanlar girişimcilik becerilerinin zemin bulunduğu bölgelerdir. Fikirler ve Fırsatlar, Kaynaklar ve Harekete Geçme olarak adlandırılan bu üç alanın her biri için beş yeterlilik tanımlanmıştır. Toplamda ulaşılan 15 yeterliliğin anlaşılmasına yardımcı olmak için her birine tanımlı bir ipucu ve üç tanımlayıcı açıklamaya yer yerilir (Tablo.1). Aşağıdaki kısımda alanlar bölümü sırasıyla açıklanmaktadır. (Bacigalupo vd., 2016).

Fikirler ve fırsatlar:

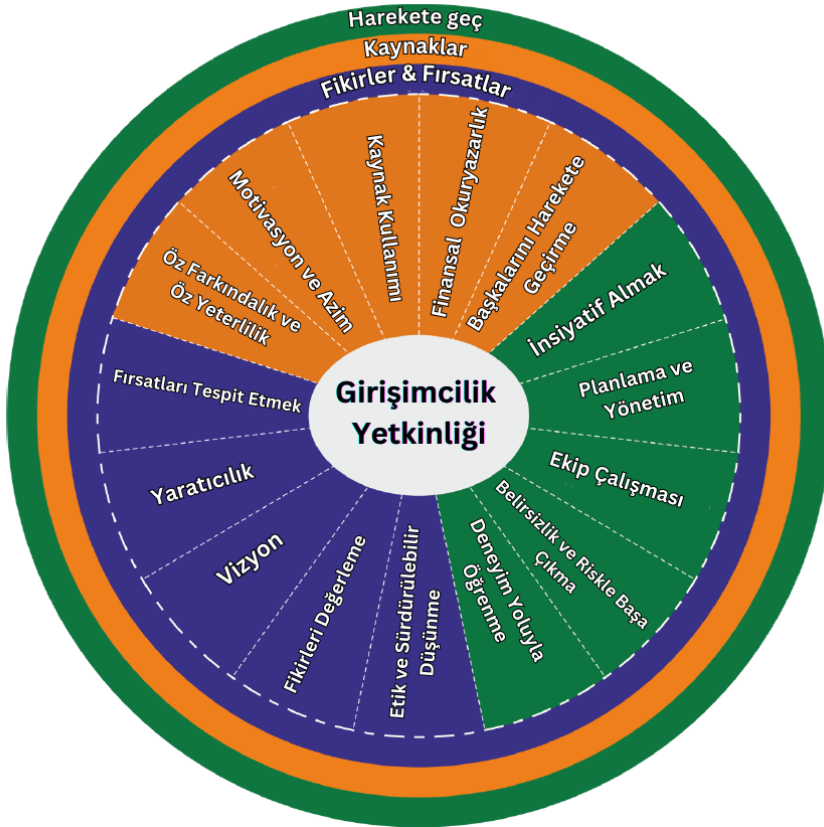
EntreCompun bu boyutu fırsatları tespit etme, fikirleri değerlendirme ve tüm süreci uygulanabilir bir hale getirme aşamalarının tamamını kapsar. Pazardaki fırsatlar iş fikrinin etki alanını belirler. İş fikri problem çözen ve değer yaratan bir çıktı ortaya çıkarmalıdır. İş fikrini bir girişime dönüştürme sürecinde ise yaratıcı ve yenilikçi düşünme tekniklerinden faydalanmak önemlidir. Bu alan fikrin doğru zaman ve doğru yerde girişime dönüşmesinin gerçekleştiği sürecin tamamını kapsar (Bacigalupo vd., 2016).

Kaynaklar:

İş fikirlerini hayata geçirmek ve gerçek bir girişime dönüşmesini sağlamak için çeşitli kaynaklara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu kaynakların başında finansal kaynaklar gelir. Aynı zamanda insan kaynakları ve sosyal kaynaklara da ihtiyaç duyulmaktadır. İş fikrinin geliştirilmesi ve değer yaratan bir çıktıya dönüşebilmesi için entelektüel sermayeye de ihtiyaç duyulur. Bu boyut aynı zamanda ağını genişletme, müzakere teknikleri ve kaynak yönetimi konularında da beceri geliştirilmesinin önemini vurgulamaktadır (Bacigalupo vd., 2016).

Harekete Geçme:

Harekete geçme boyutu her iki alanın sonucu niteliğindedir. İş fikrinin gelişmesi, fırsatların değerlendirilmesi, kaynakların kullanımı ile girişim hayata geçmektedir. Bu boyut stratejik planlama sürecini içine almaktadır. Aynı zamanda proje yönetimine vurgu yapmaktadır. Pazar dinamiklerinin değişkenliğinden kaynaklı olarak risk yönetimi ve dayanıklılık kavramlarını da dikkate alır ve bu başlıklardaki beceriler bu boyuta dâhil edilmektedir (Bacigalupo vd., 2016).

Şekil 1: EntreComp Kavramsal Modelinin Alanları ve Yetkinlikleri

Kaynak: Bacigalupo vd., 2016:11

Şekil 1’de görüldüğü üzere EntreComp her bir yetkinliğin ayrı bir dilim içerisinde resmedildiği pasta grafiğidir. Her bir dilim ayrı renk ile işaretlenmiştir. “Fikirler ve Fırsatlar” alanında yer alan yetkinlikler mavi, “Kaynaklar” alanında yer alan yetkinlikler turuncu ve “Harekete Geç” alanında yer alan

yetkinlikler yeşil renk ile gösterilmektedir. 15 yetkinliğinin tamamını içeren dilimlerin etrafı üç yetkinlik ile çevrelenmiştir. Şekilden de görüleceği üzere yetkinlikler ve boyutlar arasında herhangi bir sınıflandırma söz konusu değildir. Örneğin *yaratıcılık* "Fikirler ve Fırsatlar" boyutunda yer alan yetkinliklerden biri olarak görülmektedir. Ancak yaratıcılık, kaynakların kullanımı ve değer yaratan bir çıktı ortaya koymak adına "Harekete Geç"i de gerektirmektedir. Bu durumda birey pazar çevresine göre yetkinlikleri kendi önceliğine göre uyarlamak ve yetkinlikler veya yetkinlik alanları arasında ilişki kurabilmektedir (Bacigalupo vd., 2016: 10).

Tablo 1.'de yer alan EntreComp kavramsal modeli çerçevede yer alan yetkinliklerin detaylı bir şekilde ortaya konmasını sağlamaktadır. Parçalara ayrılmış yetkinlikler referans amaçlı numaralandırılmıştır. Numaralandırma bir sıralama veya hiyerarşi olduğu anlamı taşımamaktadır. Herhangi bir öncelik veya önem sırası söz konusu değildir. EntreComp'dan faydalanan farklı hedef grupları yetkinliklerin yorumlanmasında veya kullanımında kendi ihtiyaçlarına göre aksiyon almaktadır. Her bir yetkinliğin yorumlanmasını kolaylaştırmak adına ipuçları ve açıklamalara yer verilmiştir (Bacigalupo vd., 2016: 11).

Tablo 1: EntreComp Kavramsal Modeli

Alanlar	Yetkinlikler	İpuçları	Açıklamalar
Fikirler ve Fırsatlar	Fırsatları Farkına Varmak	Hayal gücünüzü ve yeteneklerinizi kullanarak değer yaratma fırsatlarını tespit edebilirsiniz.	<ul style="list-style-type: none"> - Çevresel, kültürel ve finansal bağlamı gözlemleyerek değer yaratmak için fırsatları tespit edin ve ele geçirin - Gereksinimleri ve zorlukları tespit edin. - Değer yaratma fırsatları oluşturmak için yeni ilişkiler kurun
	Düşünsel Esneklik	Yaratıcı ve hedefe odaklı düşünceler oluşturun.	<ul style="list-style-type: none"> - Çeşitli fikirler ve fırsatlar geliştirerek, mevcut ve yeni zorluklara daha etkili çözümler sunarak değer yaratmayı hedefleyin. - Yenilikçi metodları araştırın ve uygulayın. - Bilgi ve kaynakları bir araya getirerek anlamlı sonuçlar elde etmeye çalışın.
	Öngörü	Geleceğe dair vizyonunuzu geliştirin ve bu doğrultuda çaba harcayın.	<ul style="list-style-type: none"> - Geleceği tasavvur edin. - Eyleme geçirme için bir vizyon oluşturarak fikirleri hayata geçirin. - Çabaları yönlendirmek ve eylemi ilerletmek için gelecek senaryolarını görselleştirin.
	Düşüncelere Önem Atfetme	Fikirleri ve fırsatları en etkili şekilde değerlendirin.	<ul style="list-style-type: none"> - Sosyal, kültürel ve ekonomik bağlamda ne tür bir değere sahip olduğunu belirleyin. - Bir fikrin değer oluşturma potansiyelini tanıyın ve bu potansiyelden en iyi şekilde faydalanma yollarını tespit edin.
	Çevreye Duyarlı ve Etik Düşünme	Düşüncelerin, fırsatların ve adımların sonuçlarını ve etkilerini analiz edin.	<ul style="list-style-type: none"> - Değer sağlayan düşüncelerin sonuçlarını ve girişimci eylemin seçilen toplum, pazar, topluluk ve çevre üzerindeki etkilerini inceleyin. - Uzun vadede sürdürülebilirliği göz önünde bulundurarak sosyal, kültürel ve ekonomik hedeflerinizi değerlendirin ve seçtiğiniz eylem biçimini bu hedeflerle uyumlu hale getirin. - Sorumlu bir şekilde hareket edin.
Alanlar	Yetkinlikler	İpuçları	Açıklamalar
Kaynaklar	Benlik Bilinci ve Bireysel Yeterlilik	Kendi potansiyelinize inanın ve gelişiminizi sürdürün.	<ul style="list-style-type: none"> - Gelecekteki kısa, orta ve uzun vadeli gereksinimlerinizi, isteklerinizi ve hedeflerinizi ifade edin. - Hem bireysel hem de grup olarak güçlü ve zayıf yönlerinizi tanımlayın ve analiz edin. - Belirsizliklere, engellere ve geçici başarısızlıklara rağmen olayların gidişatını etkileme yeteneğinize olan inancınızı sürdürün.
	İstek ve Kararlılık	Konsantrasyon olun ve mücadeleye devam edin.	<ul style="list-style-type: none"> - Düşünceleri hayata geçirme ve hedeflerinizi gerçekleştirme isteğinizi kararlılıkla sürdürün. - Uzun vadeli bireysel veya grup amaçlarınıza ulaşma yolculuğunda sabırlı olmaya hazır olun ve çabalarınıza devam edin. - Stres, zorluklar ve geçici başarısızlıklarla başa çıkarken esnek ve dayanıklı olun.
	Kaynakları kullanma	İhtiyacınız olan kaynakları toplamaya ve yönetmeye başlayın.	<ul style="list-style-type: none"> - Fikirleri hayata geçirmek için gerekli olan finansal, somut olmayan ve dijital kaynakları elde edin ve yönetin. - Sınırlı kaynakları en verimli şekilde kullanın. - Herhangi bir aşamada gerekebilecek teknik ve yasal konular da dahil olmak üzere yetkinlikleri kazanın
	Mali Okur Yazarlık	Mali ve ekonomik anlayışınızı artırın.	<ul style="list-style-type: none"> - Bir fikri iş yapar hale getirme maliyetini öngörün. - Finansal kararları zaman içinde planlayın, hayata geçirin ve sonuçlarını gözden geçirin. - Uzun vadede faaliyetin devamını sağlamak için finansmanı kontrol edin.
	Diğerlerini Harekete Geçirme	Başkalarını etkileyin, heyecanlandırın ve katılımlarını teşvik edin.	<ul style="list-style-type: none"> - İlgili taraflara motivasyon aşılayarak ve onları cesaretlendirerek ilerlemelerini sağlayın. - Önemli sonuçlar elde etmek için gereken yardımı alın. - Etkin iletişim kurma, başkalarını ikna etme, müzakere yapma ve liderlik becerilerinizi gösterin

Alanlar	Yetkinlikler	İpuçları	Açıklamalar
Harekete Geç	İnsiyatif Almak	Gayretinizi sürdürün.	- Değer üreten süreçleri başlatın. - Zorlukları üstlenmeye hazır olun. - Hedeflere erişmek, kararlılığınızı sürdürmek ve belirlenen görevleri tamamlamak için özgürce çalışın ve inisiyatif alın.
	Düzenleme ve Organizasyon	Önceliklendirme yapın, düzenleme gerçekleştirin ve süreci takip edin	- Gelecekteki uzun dönem, orta dönem ve kısa dönem hedeflerinizi tanımlayın. - Önceliklendirme yapın ve aksiyon planlarını hazırlayın. - Öngörülemeyen değişikliklere adaptasyon sağlayın.
	Belirsizlik, Bilinmezlik ve Potansiyel Risklerle Başa Çıkmak	Belirsizlikleri ortadan kaldırın ve gerekirse risk alın	- Belirsizlik hüküm sürdüğünde, bilgi eksik veya belirsiz olduğunda veya istenmeyen sonuçların olasılığı varsa kararlar alın - Fikirleri ve prototipleri erken aşamalarda yapılandırılmış bir şekilde test etmek suretiyle başarısızlık risklerini azaltma stratejilerini uygulayın. - Ani değişen koşulları derhal adaptif yaklaşımlar sergileyin
	Ekip Çalışması	Ekip oluşturun, işbirliği yapın ve bağlantılar kurun.	- Fikirleri olgunlaştırmak ve bunları uygulamak için bir araya gelin ve diğer insanlarla işbirliği yapın. - Bağlantılar kurun. - Anlaşmazlıkları çözün ve gerektiğinde rekabeti olumlu bir şekilde ele alın.
	Deneyerek Öğrenme	Pratik yaparak ve tecrübe ederek öğrenin.	- Değer oluşturmak için herhangi bir inisiyatifi bir öğrenme deneyimi olarak kullanın. - Akranlarınız veya size rehberlik edebilecek diğer kişilerle birlikte öğrenme fırsatlarını iyi değerlendirin - Her türlü deneyimi gözden geçirip, hem başarı hem de başarısızlıkların yansımalarını inceleyin.

Kaynak: Bacigalupo vd., 2016: 12-13

EntreComp ilerleme modeli ise Tablo 2.'de tüm seviyeleri ile birlikte sunulmuştur. Model, EntreComp çerçevesinin kullanımını kolaylaştırmak ve girişimcilerin bu süreçte aldıkları yolu gözlemleyebilmeleri için geliştirilmiş ek bir kılavuzdur. 8 ayrı adımdan oluşan model yetkinliklerin seviyelerinden oluşan bir settir. Model girişimcilik yolcuğundaki bireylerin acemilik sürecinden uzman girişimciye dönüşümüne doğru ilerlediği süreçte gelişimlerini takip etmelerine olanak tanıyan yapılandırılmış bir yol haritasıdır. Çerçevenin en önemli çıktılarından biri olan model eğitim programlarının tasarlanmasında da paha biçilmez bir kılavuz görevi üstlenmektedir. Eğitimciler bu modeli entegre ederek programları için net ve ölçülebilir hedefler belirleyebilirler (Floris ve Pillitu, 2019; Czyzewska ve Mroczek, 2020).

Girişimciliğin zorlu, kimi zaman inişli kimi zaman çıkışlı sürecinde bireyler kendi yeteneklerini tanıma ve hatta sınırlarını belirleme fırsatı yakalarlar. Girişimin sonunda başarısızlığa uğraması durumu dahi girişimciyi başlangıç noktasından çok farklı bir noktaya taşımaktadır. Pek çok deneyim elde eden girişimci artık iş hayatına daha hazırlıklıdır ve muhtemelen bir sonraki girişiminde başarıyı yakalayacaktır (Blank ve Dorf, 2012). Özellikle dış faktörlerden aldığı geri dönüşler ve pazar bilgisi bir sonraki iş fikrini hayata geçirirken avantajlı olmasına neden olacaktır (Ries, 2017; Ries, 2011). İlerleme modelinde sunulan adımları her bir girişimci sonuna kadar tamamlamak zorunluluğu taşımamaktadır. Ehemmiyetli olan mevcut durumda, bir önceki durumun ötesine gelebilmiş olmaktır.

Tablo 2: EntreComp İlerleme Modeli

Temel		Orta		İleri		Uzman	
Başkalarının Desteğine Güvenmek		Bağımsızlık Oluşturmak		Sorumluluk Almak		Dönüşümü, Yeniliği ve Büyüme Teşvik Etmek	
Doğrudan süpervizörlük altında	Diğerlerinden daha az destek alarak, biraz özerklik elde ederek ve akranlarımla ilerleyerek	Kendi başıma ve benimle birlikte olan akranlarımla	Sorumluluk alarak ve bazı sorumlulukları paylaşarak	Az da olsa rehberlik alarak ve birlikte ilerleyerek	Kararlar almak ve başkaları ile çalışmak için sorumluluk alarak	Niş bir alandaki karmaşık gelişmelere katkı sağlamak için sorumluluk alarak	Niş bir alandaki gelişmelere oldukça katkı sağlamak için sorumluluk alarak
Keşfet	Araştır	Dene	Cesaret Et	İyileştir	Güçlendir	Genişlet	Dönüştür
Seviye 1 nitelik ve potansiyeli keşfetmeye, ilgi alanları ve hayallere odaklanır. Farklı çeşitteki problemlere odaklanır ve bunların yaratıcı bir şekilde çözülmesini sağlar, bu süreçte bireysel beceriler ve davranış şekilleri de gelişir.	Seviye 2 problemlere farklı yaklaşımlar keşfetmeye odaklanır. Sosyal beceri ve davranışların gelişmesine ve çeşitliliğe konsantre olur.	Seviye 3 eleştirilen düşünmeye ve değer yaratımı ile deneyime odaklanır. Örneğin uygulamalı girişimsel deneyimler.	Seviye 4 fikirleri hayata geçirmeye ve bundan doğan sorumlulukları almaya odaklanır.	Seviye 5 fikirleri hayata geçirirken gelişen becerilere, artan sorumluluklara, değer yaratmaya ve girişimcilik hakkında bilgilenebilir odaklanır.	Seviye 6 başkaları ile birlikte çalışmaya, değer yaratmak için sahip olduğun bilgiyi kullanmaya ve giderek artan karmaşa ve mücadeleye odaklanır.	Seviye 7 karmaşa belirsizliğin yüksek seviyede olduğu ve değişkenlik gösteren çevre şartlarına meydan okumak için gerekli yetkinliklere odaklanır.	Seviye 8 ar-ge ve yenilik çalışmaları ile mevcut iş yapış şekillerini dönüştürmek ve mükemmelleştirmek için yeni bilgilerin ortaya konması ve bunun için gerekli çabaya odaklanır.

Kaynak: Bacigalupo vd., 2016: 16

EntreComp, yetkinlik alanı, yetkinlikler, kavramsal model içinde yer alan ipuçları ve ilerleme seviyelerinin birleşmesi sonunda 442 adet öğrenim çıktısı ortaya koymuştur. Öğrenim çıktıları bir öğrenim sürecinin ardından öğrencilerin öğrendiği, kavradığı ve yapabileceği eylemlerdir (Cedefop, 2009). Bu tam teşekkül kılavuz çalışmanın tüm araçlarının birleşimi ve kapsamlı çıktısıdır. Diğer bir ifadeyle birbirini tamamlayan bu özerk çalışmalarının birleşimi olan toplam bir kılavuzdur. Her bir öğrenim çıktısı her seviyede kullanılması gereken yetkinlikleri birleştiren bir matris ortaya koymaktadır (Bacigalupo vd., 2016). Kılavuz incelendiği zaman her bir girişimci adına empati yaparak geliştirilmiş ifadeler yer verilmektedir. Bu sayede girişimciler her bir yetkinlik alanı ve yetkinlik için, içinde bulunduğu seviyeye göre karar alabilmektedir. Tablo

3.'de kapsamlı kılavuzun bir tema üzerinden geliştirilmiş ve öğrenim çıktıları ile sunulmuş bir bölümüne yer verilmektedir. 442 adet öğrenim çıktısının olduğu kapsamlı kılavuza ise "EntreComp: The Entrepreneurship Competence Framework" (Bacigalupo vd., 2016) araştırma raporunun Ekler bölümünden erişim sağlanabilmektedir.

Tablo 3: Tam Kapsamlı EntreComp Çerçevesinden Bir Kesit

Yetkinlik Alanı	Yetkinlik	İpucu	Tanımlayıcı	Tema	Seviye 1	Seviye 2	Seviye 3	Seviye 4	Seviye 5	Seviye 6	Seviye 7	Seviye 8
Fikirler ve Fırsatlar	Yaratıcılık	Yaratıcı ve hedefe odaklı düşünceler oluşturun.	* Fikirler geliştirerek, fırsatları değerlendirerek mevcut ve potansiyel zorluklara etkili çözümler sunacak şekilde değer yaratmayı hedefleyin. * Yenilikçi metodları araştırın ve uygulayın. * Bilgi ve kaynakları bir araya getirerek anlamlı sonuçlar elde etmeye çalışın.	Meraklı ve açık düşünceli olun	Yeni şeylere meraklı olduğumu gösterebilirim.	Mevcut kaynakları kullanabileceğim yeni yöntemler keşfedebilirim.	Becerilerim ve yetkinliklerim ile benim için yeni olan durumları deneyimleyebilirim.	İhtiyaçlarımı karşılayacak yeni çözümleri aktif bir şekilde araştırabilirim.	Değer yaratma sürecini geliştirecek yeni çözümleri aktif bir şekilde araştırabilirim.	Bilginin, fikirlerin veya çözümlerin transferi için farklı kaynakların birleştirilmesini anlayabiliyorum.	-	-

Kaynak: Bacigalupo vd., 2016: 24

Amaç ve yöntem

Çalışmanın temel amacı Bacigalupo vd. tarafından 2016 yılında girişimcilik ekosistemine kazandırılmış EntreComp çerçevesinin kavramsal bir yaklaşımla açıklanarak Türk yazınına kazandırılması ve aracın gerçek vakalar üzerinden incelenerek araştırma sorularının yanıtlanmasıdır. Söz konusu sorunsalların yanıtı aranırken nitel araştırma yönteminden faydalanmış ve örnek olay incelemesi gerçekleştirilmiştir. Gerçek hayattan kesitler sunması ve güncel vakaların incelenmesi söz konusu olduğu için vaka analizi girişimcilik alanı için uygun bir araştırma metodolojisidir (Yin, 2009; Blenker, Elmholdt, Frederiksen, Korsgaard, ve Wagner, 2014). Veri toplama için amaçlı örneklem tekniğinden (Patton, 2014) faydalanılmış olup, vakalar EntreComp çerçevesini etkin ve sürdürülebilir şekilde uygulamaya odaklanmış, küresel yaygınlaşmayı hedef alan kilit girişimler içerisinde seçilmiştir (Siggelkow, 2007). Beş ayrı vakanın incelendiği analiz kısmında doküman analizi tercih edilmiştir. Doküman analizi, araştırılan konu ile ilgili dokümanların bilimsel esaslara uygun olarak incelenmesi anlamına gelmektedir. Araştırma kapsamında herhangi bir doküman analiz edilirken birtakım safhalar bulunmaktadır (Kıral, 2020:185). Bu safhalar incelemenin sistematik bir yöntem ile gerçekleştirilmesini sağlamaktadır. Araştırmada doküman analizi dokümanlara doğru bir şekilde ulaşma, orijinal olup olmadığını kontrol etme, doküman içeriğini ve kapsamını anlama, dokümanlar kanalı ile elde edilen veriyi anlama ve ardından bu veriyi kullanma gibi adımlardan oluşan sistematik bir süreçtir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Dokümanları anlama ve yorumlama süreci ise tamamen objektif bir yaklaşım ile gerçekleştirilmiştir.

Veri toplama için basılı ve elektronik belge, doküman, bilgi kaynakları sistematik bir şekilde incelenmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Örneklem içerisinde yer alan girişimlerin çıktılarının sunulduğu ve McCallum vd. (2018) tarafından çalışılmış proje kitapçığı, araştırmanın analizi için faydalanılmış en temel dokümandır (McCallum vd., 2018). “EntreComp into Action: get inspired, make it happen” başlığı altında 2018 yılında Avrupa Komisyonu tarafından yayınlanan proje kitapçığına (McCallum vd., 2018) Google akademik üzerinden atıf yapılarak ulaşılabildiği gibi Avrupa Birliği yayınlarının yer aldığı resmi internet sitesi (<https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC109128>) üzerinden de erişilebilmektedir. Veriler hakkında daha detaylı bilgi almak için her bir girişimin kendi internet sitesi incelenmiştir. Mevcut durumda sadece iki girişimin aktif olan internet sitesi (E-Scan için <https://entrepreneurscan.com/> ve INTENSE için <http://intense.efos.hr/>) veri kaynağı olarak kullanılmıştır.

EntreComp çerçevesinin iyi uygulama örnekleri

Aşağıda yer alan örnekler EntreComp çerçevesinin tüm çıktılardan bütünsel bir bakış açısıyla ortaya konmuş uygulamaları içermektedir. Uygulayıcılar ise Avrupa Birliği üye ve aday üye ülkelerden oluşmaktadır. Türkiye'nin de içinde bulunduğu örnekler, iş fikirlerinin prototipe dönüştüğü uygulamaları ve proje bazlı çıktılar sunan çalışmaları içermektedir.

E-Scan

E-Scan bireyin kendini tanıması ve girişimciliğe yatkınlığını ölçmek için tasarlanmış çevrimiçi bir araçtır. Aracın temel amacı girişimci adaylarının öz farkındalıklarını geliştirmek ve kendilerini tanımalarını sağlamaktadır. Sisteme dahil olan kullanıcıların girişimcilik endeksi ortaya konmaktadır. Ücretli sürüm ise detaylı bir rapor olarak ortaya çıkarmaktadır. E-Scan üyesi girişimci adayları çevrimiçi olarak dahil oldukları sistemin devamı niteliğindeki E-Platform havuzuna girmektedir. Girişimci adayları öğrenci, iç girişimci ve mezunlardan oluşmaktadır. Bu sayede birbirleri ile temas kuracakları bir ağa dahil olmaktadır. E-Scan aracı geliştirilirken EntreComp yetkinliklerinden faydalanılmış olup özellikle fırsatların tespiti, fırsatlardan faydalanma ve değer yaratma gibi başlıklar ön plana çıkmıştır. <https://entrepreneurscan.com/> websitesi üzerinden ulaşılabilen araç bireysel üyelik, takım üyeliği veya kurumsal üyelik seçenekleri ile hizmet vermektedir (McCallum vd., 2018: 168).

Dynamique

Dynamique, EntreComp modeli baz alınarak ortaya konmuş, beceri geliştirmeye yönelik psikometrik bir araçtır. Mobil uygulama olarak geliştirilen aracın hedef kitlesi 18-25 yaş öğrenciler, sosyal girişimciler ve erken aşama startuptlardır. Girişimcilik öğrenimi hizmeti sağlayan uygulama, gelişim danışmanları ile üyelerini yönlendirerek bir araya gelmelerini sağlamaktadır. Örneğin bir girişimci, startupını yönetirken eksik olduğu bir beceriyi Dynamique'nin sunmuş olduğu psikometrik analizi ile belirlemektedir. Bu beceriler EntreCompun belirlemiş olduğu 15 yetkinlik üzerinden tanımlanmıştır. Eksik bulunan beceri ise e-öğrenme modülleri üzerinden geliştirilmektedir. Dynamique uygulaması

mevcut durumda 15 ayrı ülkede ve 30'dan fazla üniversitede kullanılmaktadır. Aynı zamanda startup, spin-off firmalar ile hızlandırma programları ve kuluçka merkezleri gibi girişim ekosisteminin çeşitli aktörleri uygulamadan faydalanmaktadır (McCallum vd., 2018: 166).

Seecel

Merkezi Hırvatistan'da olmak üzere içerisinde Türkiye'nin de yer aldığı 9 Güney Doğu Avrupa ülkesinin katılımı ile kurulmuş SEECCEL Avrupa Komisyonu tarafından desteklenmiş bir bölgesel düşünce kuruluşudur. Amaç yaşam boyu öğrenme ve insan sermayesi gelişimine hizmet etmektedir. Hedef kitlesi öğrenciler, eğitimciler ve girişimciler olan SEECCEL'in çalışma modeli EntreComp çerçevesi baz alınarak inşa edilmiştir. Eğitim modülleri, izleme ve değerlendirme süreçleri ve ilgili yöntemler EntreCompun yetkinliklerinden faydalanılarak geliştirilmiştir. SEECCEL yaşam boyu öğrenme yaklaşımı ile evrensel girişimcilik kültürünün yayılması ve bu sayede sürdürülebilir ekonomik büyüme ve gelişim sağlanmasına katkı sağlamayı amaç edinmiştir. Örneğin 2016 yılının Ekim ayında 450'den fazla öğrenci, eğitmen, politika yapıcı kurum temsilcisi ve girişimciyi bir araya getiren Girişimcilik Kampı etkinliğini düzenlemiştir. SEECCEL aktiviteleri EntreComp vurgusu ile girişimcilik becerilerinin gelişimini ve bölgesel boyuttan evrensel boyuta taşınacak ortak bir girişimcilik anlayışının yayılmasını sağlamaktadır (McCallum vd., 2018: 50-51).

Leen

LEEN, Çek Cumhuriyeti, Macaristan, Portekiz, Romanya, Birleşik Krallık ve Türkiye'nin ortaklaşa gerçekleştirdiği ve Erasmus+ programı tarafından finanse edilmiş bir proje çıktısı olarak ortaya konmuştur. Amacı yükseköğretim kurumları, ortaöğretim okulları ve KOBİ'ler arasında iş birliği geliştirmek ve yenilikçi uygulamaların yaygınlaşmasını teşvik etmektir. Projenin faaliyetlerinin gerçekleşmesinde EntreComp rehber görevi üstlenmiş ve proje çıktıları bu becerilerden faydalanarak ortaya konmuştur. LEEN kapsamında geliştirilen girişimcilik öğrenim alfabesi 26 anahtar kavramdan oluşmaktadır ve bu anahtar kavramlar EntreComp yetkinlikleri kanalıyla şekillenmiştir. KOBİ'lerin yaşamış oldukları problemleri çözmeye yönelik öğrenciler (yüksek öğretim veya orta öğretim) tarafından geliştirilen iş fikirlerine sahip girişimcilik projeleri jüri görevindeki öğretmenler tarafından yetkinlikleri açıklama derecesine göre değerlendirilmektedir (McCallum vd., 2018: 146).

Intense

LEEN projesi gibi bir Erasmus+ projesi olan INTENSE projesi Belçika, Hırvatistan, Finlandiya, Almanya ve Hollanda tarafından yürütülmüştür. Proje yüksek öğretim kuruluşları ve KOBİ iş birliği ile girişimsel davranış, yenilikçi çözümler ve uluslararası aktivitelerin yaygınlaşmasını sağlamaktadır. Proje üniversite öğrencilerinin KOBİ'lerin uluslararasılaşmasına destek olacak faaliyetler için kullanılacak eğitim modüllerinin geliştirilmesine ve uygulanmasına odaklanmaktadır. EntreComp çerçevesi eğitim modüllerinin geliştirilmesinde kılavuz görevi görmektedir. Aynı zamanda öğrencilerin kendi başarılarını değerlendirmeleri için yine EntreComp yetkinliklerinden faydalanılmıştır. Özellikle "müfredat tasarımı" ve "yaratıcılık" öğrencilerin en fazla faydalandığı yetkinliklerdir. Proje süresince EntreComp'ı referans alarak geliştirilen çıktılar müfredat, eğitim modülleri ve kılavuzlar olarak sıralanmaktadır (McCallum vd., 2018: 100).

Bulgular

Araştırmada analiz edilen iyi örnek uygulamalarının tamamında, EntreComp çerçevesinden faydalanarak çıktılar elde etmiş girişimlere yer verilmiştir. İçerisinde Erasmus+ gibi proje bazlı fonlarla kurulmuş girişimleri de içeren örneklerin ortak yönü iş fikirlerini EntreComp çerçevesini odağına alarak ortaya konmuşlardır. Aynı zamanda Avrupa Komisyonu'ndan doğrudan destek alarak büyüyen girişimlerin küresel boyutta benzer bir yapıya dönüşme çabası da gözlemlenmiştir. Nitekim EntreComp Avrupa Komisyonu tarafından ortaya konmuş olup, aracın küresel boyutta yaygınlaşması ve görünür kılınması için COSME programı gibi farklı dönemsel proje çağrılılarıyla da desteklenmiştir. Vakalardan elde edilen verileri ayrı ayrı değerlendirdiğimizde ise araştırma sorularına karşılık gelen yanıtlara erişim sağlanmaktadır.

E-SCAN ve DYNAMIQUE bireylerin girişimcilik yönlerini ortaya çıkaracak, girişimcilik becerilerini geliştirecek ve öz değerlendirme yapabilecek araçlardır. Her iki uygulama da EntreComp çerçevesinden faydalanarak geliştirilmiştir. Papageorgiou, Yiannaki ve Varnava-Marouchou (2021) yapmış olduğu araştırmada E-SCAN ve DYNAMIQUE uygulamalarında olduğu gibi yenilikçi düşünme becerilerini ortaya koyan bir araç geliştirilmiş ve araçtan faydalanan girişimcilerin iş performansına etkisi ölçülmüştür. Geliştirilen araç ise EntreComp çerçevesinin üç yetkinlik alanı olan "Fikirler ve Fırsatlar", "Kaynaklar" ve "Harekete Geç" başlıkları altında sıralanmış 15 yetkinlik faaliyetinden faydalanarak

ortaya konmuştur. Çalışma sonucunda araçtan faydalanan girişimcilerin yenilikçi ve yaratıcı düşünme becerilerini ortaya koyarak girişimlerinin performanslarını pozitif yönde geliştirdiği görülmüştür.

Joensuu-Salo vd. (2022) tarafından yedi Avrupa ülkesinden katılımcıların yer aldığı araştırmada startupların davranış biçimlerini ölçmek için EntreComp çerçevesinin 15 yetkinliği üzerinden geliştirilen bir ölçek ortaya konmuştur. 1128 girişimcinin katılım sağladığı çalışmada girişimcilerin eğitim düzeyi ya da cinsiyet farkı gözetmeksizin ölçeğin girişimsel davranış ve startup kurucuları üzerinde etkin olduğu ve bu tip girişimcilerin eğilimini ölçmek için etkin bir ölçme aracı olabileceği ortaya konmuştur.

EntreComp çerçevesinde yer alan 49 ifadenin kullanıldığı bir ölçek geliştirilen ve Latin Amerika ülkelerinden toplam 1547 katılımcının yer aldığı araştırmada (Palos-Sanchez, Baena-Luna, ve Pena, 2019) ise, iş fikri geliştirme ve kendi işini kurma yetkinliklerine odaklanılan bir araç ortaya konmuştur. EntreComp çerçevesi girişimcilik becerilerini belirlemede faydalanılabilen bir aracın ortaya çıkmasına doğrudan katkı sağlamıştır (Palos-Sanchez vd., 2019).

Girişimcilik becerilerini ve yetkinliklerini geliştirmek için EntreComp çerçevesinin somut katkısı var mıdır?

Araştırmadaki vakalardan E-SCAN ve DYNAMIQE'in yanı sıra uluslararası yazında görülen çalışmalarda (Papageorgiou vd., 2021; Joensuu-Salo vd., 2022; Palos-Sanchez vd., 2019) gözlemlendiği üzere yukarıda yer alan araştırma sorularının ilkine cevap verildiği düşünülmektedir. Buna göre, EntreComp çerçevesi birbirinden farklı ülkelerde yer alan farklı altyapıdan ve kültürden gelen girişimci veya girişimci adaylarına becerilerini belirlemede ve yetkinliklerini ortaya çıkarmada destekleyici araçların ortaya çıkmasında somut şekilde katkı sağlamıştır.

Araştırma vakaları içerisinde yer alan SEECCEL ise yaşam boyu eğitim ve öğretime odaklanan bir düşünce kuruluşu olarak ortaya konmuş bir girişimdir. Temel amacı girişimcilik eğitimleri için modül geliştirme, müfredat hazırlama ve politika yapımcılar ile temas kurarak girişimcilik eğitimlerinin sürdürülebilir ve etkin kılınması için çalışmalar yürütmektir. Bu çabalarını ise EntreComp çerçevesi yaklaşımı ile sürdürmektedir.

EntreComp'un ülkelerin eğitim politikalarını belirlemede etkin bir rol üstlendiğini ortaya konan Seikkula-Leino vd. (2021) tarafından yapılan çalışmada 348 katılımcının yarısından fazlası EntreComp hakkında bilgi sahibidir. Katılımcı ülkeler İngiltere, Finlandiya, İspanya, Almanya, İtalya ve İzlanda'dır. Her bir ülke için kıyaslamaların yer aldığı çalışmada elde edilen sonuç EntreComp'un meslek yüksek okullarında, startup hızlandırma programlarında ve yaşam boyu eğitim merkezlerinde etkin rol oynadığı ve bu kurumlardaki yenilikçi yaklaşım içeren eğitim içeriklerini geliştirmede katkı sağlayan bir araç olduğu yönündedir.

Morselli ve Görenc (2022), etkin öğrenme yöntemleri başlığı altında girişimcilik eğitimi müfredatı geliştirirken EntreComp çerçevesinden faydalanmıştır. Bu kapsamda çerçevenin 15 yetkinliğini baz aldığı ve açık uçlu sorulardan oluşan bir anket formu geliştirmiştir. Girişimcilikte problem çözme yeteneğine odaklanan ve yaratıcı düşünme tekniğinden faydalanan Korda metodunu test etmek için ortaya konan anket öğrencilere uygulanmıştır. Yenilikçi bir bakış açısı kazandıran Korda metodu (Korda, 2019) girişimcilik çerçevesi sayesinde etkin bir müfredat oluşturmak için etkin bir araç kabul edilmiştir (Morselli ve Görenc, 2022).

Avrupa'da politika yapımcıların EntreComp'u ulusal eğitim aracı olarak benimsemesi ve müfredat geliştirme süreçlerine dahil etmesi söz konusudur. Bu teşebbüsler başta İtalya ve Avusturya'da gözlemlenmeye başlanmıştır (Morselli ve Orzes, 2023). Kakouris ve Morselli (2020), EntreComp çerçevesinde yer alan 15 yetkinliğin, progresif pedagojinin temel aldığı Dewey (1938) yaklaşımı ile de uyum sağladığını savunmaktadır (Dewey, 1938; Kakouris ve Morselli, 2020).

Garbutt vd.'nin (2019) araştırmasında biomedikal sektörü stajyerleri için inovasyon ve girişimcilik eğitimlerinin müfredatı belirlenirken EntreComp çerçevesinin 15 yetkinlik alanı üzerinden değerlendirme yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre yetkinliklerinin tamamının eğitim müfredatının belirlemede %85 oranında öneme sahip olduğu ve yetkinliklere ilave edilecek herhangi bir yetkinliğe gerek olmadığı ortaya konmuştur. EntreComp çerçevesi kapsayıcı ve önem arz edici bir rol üstlenmiştir (Garbutt vd., 2019).

Elde edilen bu bulgular sayesinde, aşağıda yer alan araştırmanın diğer bir sorunsalını da açıkladığı gözlemlenmektedir.

Yaratıcı ve yenilikçi girişimcilik eğitimleri ortaya koymak için EntreComp çerçevesinden faydalanılabilir mi?

Araştırma vakalarından INTENSE girişimcilik alanında yenilikçi/yaratıcı eğitim modülleri ve müfredat geliştirme üzerine tasarlanmışken aynı zamanda KOBİ'lerin problemlerini çözmek için yararlanacak bir rehber niteliği üstlenmiştir. Özellikle KOBİ'lerin uluslararasılaşması için gerçekleştirilecek faaliyetlere odaklanan araç, girişimsel davranışın üniversite-sanayi iş birliği üzerindeki rolünü ve önemini de ortaya koymuştur. Bu sayede EntreComp'un farklı disiplinleri bir araya getirdiği gözlemlenmektedir. İçerisinde Türkiye'nin de yer aldığı Erasmus+ projesi çıktısı LEEN ise yine KOBİ'lerin sahada yaşadıkları problemleri girişimsel bakış açısıyla çözmek için geliştirilmiş bir araçtır. Öğrenciler bu aracı kullanarak sahaya inmekte ve KOBİ'lerin problemlerini çözmek için sundukları öneriler ile üniversite-sanayi iş birliğinin gelişimine katkı sağlamaktadır.

Armuña vd. (Armuña, Ramos, Juan, Feijóo ve Arenal, 2020) tarafından yapılan çalışmada ise STEM (Fen, teknoloji, mühendislik ve matematik) alanında faaliyet göstermek isteyen kadın girişimcilerin girişimcilik niyeti ile EntreComp yetkinlikleri arasındaki ilişki gözlemlenmiştir. Problem çözme, analiz etme ve yaratıcı düşünme yetkinlikleri kazandıran STEM eğitimi ile EntreComp yetkinliklerini uyumlandığı çalışma sonucunda değişkenler arasında pozitif bir ilişki ortaya konmuştur (Armuña vd., 2020).

İktisat öğrencilerinin dijital becerilerini ortaya koymada EntreComp yetkinliklerinden faydalanılan disiplinler arası bir araştırma yapılmıştır (Plaksienko, Dorogan-Pisarenko, Pryidak, Leha, Ialoveha ve Krasota). Araştırma sonucunda Geleceğin finansçıları ve ekonomistlerinin dijital yetkinliklerle donanımlı olması beklentisinden ötürü girişimcilik yönlerini geliştirmede EntreComp çerçevesinden faydalanabilecekleri ortaya çıkmıştır (Plaksienko vd., 2020).

Diğer bir çalışmada (Dumitrache, Gole ve Balu, 2020) ekonomik faaliyetlerde olan girişimlere odaklanılmıştır ve ekonomistlerin girişimsel becerilerini geliştirecek eğitimlerin ortaya konmasında EntreComp'un rolü incelenmiştir. Tarım alanında da EntreComp çerçevesinden faydalanılmıştır ve Romanya'daki çiftçileri girişimsel kapasitelerini geliştirmede EntreComp'un etkinliği ölçülmüştür (Dumitrache vd., 2020).

EntreComp çerçevesi üniversite-sanayi iş birliğini geliştirmede katkı sağlar mı?

Yukarıda yer verilen araştırma sorusu hem araştırmanın vakaları hem de benzer çalışmaların sonuçları üzerinden değerlendirildiğinde pozitif yönde yanıtlanmaktadır.

Türkiye'nin de içinde yer aldığı ve Avrupa Komisyonu fon desteği ile geliştirilen projeler (SEECCEL, LEEN vb.) uluslararası iş birliklerine olanak sağlamaktadır. Avrupa'nın tamamında girişimcilik faaliyetlerinin aynı dilde konuşulması için zemin hazırlamakta olan projelerin (E-SCAN, DYNAMIQE ve INTENSE) çıktıkları sürdürülebilir girişimcilik ekosistemi için büyük önem taşır. Avrupa Birliği üyesi ülkeler, aday ülkeler ve hatta Latin Amerika ülkeleri (Palos-Sanchez vd., 2019) EntreComp çerçevesinden aynı amaçla faydalanmaktadır. Türkiye Avrupa Birliği üyelik sürecini sürdürmekteyken orta öğretim öğrencisi düzeyinden teknoloji şirketi yöneticilerine kadar girişimcilik kültürünün yayılmasına katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda EntreComp çerçevesinden faydalanarak yapılan çalışmaların artışı girişimcilik ekosisteminin küresel boyutta beslenmesine olanak sağlamaktadır. Rehber niteliğindeki bu aracın daha net bir şekilde anlaşılması ve kullanım oranının artışı girişimci aday bireylerin günlük ajandaları veya sosyal ilişkilerine dahi yansımaktadır. Girişimci düşünme tek başına bir şirket kurmanın çok daha ötesinde bir kavramdır. Girişimci birey bahsi geçen yetkinlikleri her şartta ve koşulda uygulayarak yaşam serüveninde kişisel gelişimine katkı sağlamaya durmadan devam edebilmektedir. Türkiye ise gelişmekte olan girişimcilik ekosistemi ile EntreComp'un çizdiği yetkinlik alanları dahilindeki 15 yetkinliğe sahip olduğunu kanıtlamaktadır. Türkiye girişimcileri ile küresel arenada daha da etkin olacak önemli bir aktördür.

Girişimcilik ekosisteminin gelişiminde EntreComp çerçevesi küresel düzeyde ortak bir dil ortaya koyabilir mi? Türkiye'deki girişimcilik ekosistemi bu gelişime ortak olabilir mi?

EntreComp hem küresel yönde ortak bir girişimcilik dili ve anlayışı geliştirmeyi hedeflemekte hem de girişimsel davranış disiplinler arası bir yaklaşım ile startup firmalardan KOBİ'lere kadar yaygınlaştırmayı amaç edinmektedir (Armuña vd., 2020; Plaksienko vd., 2020; Dumitrache vd., 2020). Buna göre, elde edilen bulgular araştırmanın yukarıda yer verilen son sorunsallarını da pozitif yönde açıklamaktadır.

Sonuç ve öneriler

EntreComp, pek çok farklı başlık altında girişimcilik ekosistemini besleyen, kapsamlı ve yön gösterici bir kılavuzdur. Başta girişimcilik alanındaki eğitim ve öğretim faaliyetleri olmak üzere girişimcilerin pratik hayatta da faydalanabileceği bir referans araçtır. Sadece yüksek öğretim kurumları değil orta

öğretim kurumlarında dahi EntreComp yetkinliklerinden faydalanarak projeler geliştirilmektedir. Özellikle Erasmus+ proje tasarımlarında sıkça rastladığımız rehber, öğrencileri erken yaşta girişimcilik yolculuğuna hazırlamak için itici güç rolü üstlenmektedir. EntreComp girişimcilik eğitimleri ve modüller geliştirmek için temel düzeyde bir rehberdir, bu durum sadece örneklem içerisindeki vakalarda değil benzer diğer çalışmalarda da görülmüştür (Papageorgiou vd., 2021; Joensuu-Salo vd., 2022; Palos-Sanchez vd., 2019; Morselli ve Göreñ, 2022; Seikkula-Leino vd., 2021)

Eğitimin yanı sıra kurumların iç girişimcilik faaliyetlerini teşvik etmek için de faydalanılan araç özellikle çok uluslu şirketlerde girişimcilik özellikleri taşıyan personelin kendini keşfetmesine ve kuruma katma değer sağlayacak iş fikirleri sunmasına katkı sağlamaktadır. KOBİ'ler de üniversite-sanayi iş birliği çalışmaları gibi pek çok ortak çalışma için EntreComp'dan faydalanabilmektedir. Örneklem içerisinde yer alan vakaların yanı sıra benzer araştırmalar da bu sonucu desteklemektedir (Armuña vd., 2020; Plaksienko vd., 2020; Dumitrache vd., 2020). Kısacası Entrecomp eğitim ve iş dünyası arasında köprü görevi görerek pek çok değer yaratan çalışmaya öncü olmaktadır (Bacigalupo vd., 2016).

Araştırmada EntreComp'un iş dünyası ile olan ilişkisini örneklemek ve sunmuş olduğu katkıyı gösterebilmek için teknoloji odaklı vakalara yer verilmiştir. Teknoloji odaklı girişimler, startup veya spinoff firmalar EntreComp yetkinlikleri üzerinden stratejik planlarını genişletebilirler. Mevcut kurum ve kuruluşlar ile KOBİ'ler de aynı amaç doğrultusunda fayda sağlayarak amaç ve hedeflerini gözden geçirebilirler. Pek çok politika yapıcının da faydalanabileceği bu araç TÜBİTAK, Kalkınma Ajansları veya çeşitli fon sağlayıcı kuruluşun proje çağrısında öncelikli alan statüsünde değerlendirilebilir. Aynı şekilde kuluçka merkezleri, teknokentler ve girişim hızlandırma programları EntreComp'dan çeşitli başlıklar altında faydalanabilmektedir.

Dijital devrim, yeni fırsatlar sunarken girişimcilik yaklaşımını da yeniden şekillendirmiştir. Girişimciler iş fikirlerini geliştirirken dijital çağın yeniliklerine göre pazar ihtiyaçlarını dikkate almaktadır. Çevrimiçi platformların, veri analitiğinin ve AR/VR/MR gibi yenilikler geleceği tasarlama önemli roller oynamaktadır. Doğası gereği uyarlanabilir olan EntreComp çerçevesi, bu dijital çağın taleplerine uyum sağlayarak dijital girişimcilik ortamında başarılı olmak isteyen bireyler için değerli bir kaynak olarak da değerlendirilebilir. Özellikle DigiComp (Digital Yeterlilikler) ile uyumlu olan çerçeve, dijital okuryazarlık, teknolojik değişikliklere uyum sağlama ve inovasyon için dijital araçlardan yararlanma yeteneği gibi becerileri geliştirerek bu ihtiyaca yanıt veriyor. EntreComp, bireyleri risk yönetimi, problem çözme ve öz yeterlilik gibi yeterlilikleri teşvik ederek özellikle siber güvenlik gibi dijital dünyanın getirdiği problemlerin üstesinden gelme yeteneği ile de donatmaktadır. Bu yeterlilikleri bünyesinde barındıran girişimciler, dijital dünyanın hızlı ve öngörülemez doğasına uyum sağlama konusunda güçlenmekte ve dijital çözümlerden etkili bir şekilde yararlanarak rekabetçi bir pazarda mücadele edebileceklerdir. Örneklem içerisinde yer alan vakaların yanı sıra gerek tarım (Dumitrache vd., 2020) gerek finans (Plaksienko vd., 2020) gibi pek çok multidisipliner alandaki girişimlerde (Armuña vd., 2020) dahi dijitalleşme ve EntreComp çerçevesinden faydalandığı gözlemlenmiştir.

Öte yandan dünyamız sosyal ve ekolojik sorunlarla mücadele etmektedir bu nedenle farklı bir bakış açısı ile girişimciliği sosyal ve sürdürülebilir alanları ile de bağdaştırmak gereklidir. Bu açıdan incelendiğinde EntreComp'un sunmuş olduğu kılavuzlar ve destekleyici materyallerin kâr odaklı girişimcilik modelini desteklediği görülmektedir (Hogenstijn ve Cuypers, 2023). Hogenstijn ve Cuypers (2023) yapmış oldukları çalışmada Avrupa Komisyonu'nun 2021 yılında sunduğu Sosyal Ekonomide Aksiyon Planında iş planlarının sosyal ekonomi ve sürdürülebilirlik başlıklarına odaklanması gerektiğini belirtmiştir. Aynı şekilde bu bakış açısının girişimcilik müfredatlarına ve uygulama tekniklerine de yansması önemlidir. Bu açıdan baktığımızda Entrecomp'un geleneksel girişim ya da teknoloji odaklı startaplara uyumlu bir yapı içerdiği gözlemlenmiştir.

Türkiye'de yatırım alan girişimlerin sayısı her geçen yıl artış göstermektedir. Yatırımlar sadece TÜBİTAK, KOSGEB gibi ulusal fon kaynaklarından hibe şeklinde değil uluslararası fon kaynaklarından doğrudan yatırım şeklindedir. 2022 yılında toplam 1 milyar dolar yatırım fonuna ulaşan girişimcilik ekosistemi en son raporlara göre 2023 yılının ilk çeyreğinde yaklaşık 79 milyon dolarlık bir hacme ulaşmıştır. Bu girişimler arasın Fintech, Oyun, E-ticaret gibi farklı sektörler yer almaktadır (KPMG, 2023). Görüldüğü üzere Türkiye startapları ile küresel pazarda aktif rol oynamaktadır. Bu nedenle küresel bir dil ve yöntem sunmaya çalışan EntreComp çerçevesi yetkinlik alanı ve yetkinlikleri ile Türk girişimcileri için de önem arz etmektedir.

Avrupa Komisyonu'nun 2016 yılında ortaya koyduğu ve Avrupa başta olmak üzere tüm dünyada ortak bir girişimcilik dili kullanımını amaçladığı Entrecomp'un önümüzdeki dönemde yukarıda belirtilen boşlukları doldurmak üzere revize edilmesi uygun olacaktır. Her geçen gün ehemmiyet kazanan iklim, su, sürdürülebilir tarım gibi alanlarda geliştirilen sosyal girişimlere uyarlanabilir bir yapıya evrilmesi

girişimcilik ekosistemini bütüncül bir şekilde kapsamasını sağlayacaktır. Toplumsal sorunlar, cinsiyet eşitsizliği, salgın hastalıklar, dezavantajlı gruplar gibi pek çok sosyal başlık için değer yaratmak isteyen iş fikirlerine fayda sağlayacak bir kılavuzun ortaya konması önceliklendirilmelidir.

Araştırmada akademik altyapıya sahip EntreComp çerçevesinin literatürdeki kavramlarla (girişimsel davranış, girişim odaklı düşünme, iç girişimcilik vb.) olan ilişkisine de yer verilmiştir. Gelecek çalışmalarda girişimcilik literatürünün farklı kavramları üzerinden bir değerlendirme yapılabilir. Aynı zamanda kültürel bazlı ve ülkeler arası karşılaştırmalı çalışmalara yer vererek Avrupa kıtası dışında kalan girişimcilerin EntreComp ile ilişkisi ölçülebilir. Girişimcilik yetkinlerinin belirlenmesi için ortaya konan ölçekler, EntreComp'u baz alarak genişletilebilir veya farklı ifadelerin ilavesi ile yeni araçlar ortaya çıkabilir. (Dentoni vd., 2012; Lans vd., 2014; Mitchelmore ve Rowley, 2010).

Çalışma ile EntreComp Yetkinlik Çerçevesine genel bir bakış açısı sunulmuş olup, içeriğinin ve kapsamının daha anlaşılır kılınması amaçlanmıştır. Girişimcilik eğitiminin tasarımı ve müfredat gelişiminde fayda sağlanan aracın girişimciler tarafından kullanım yöntemleri ile birlikte üniversite-sanayi iş birliğindeki rolüne de yer verilmiştir. Çerçevenin tüm ek kılavuzlarının sunulduğu bu çalışma, alanında ulusal düzeyde yapılmış ilk değerlendirme araştırması olmaktadır. Dijital başlıklara cevap verebilen çerçevenin günümüz dünyasının sosyal ihtiyaçlarına da karşılık verebilmesi için güncellenmesi fayda sağlayacaktır. İyi uygulama örnekleri ile bu zamana kadar gerçekleşmiş uygulamalardan bir kesit sunulurken, araştırmanın girişimcilik literatüründeki gelecek çalışmalara ve saha uygulamalarına katkı sağlaması arzu edilmektedir.

Etik Kurul Onayı / Ethics Committee Approval:

Yazar bu çalışma için etik kurul onayına gerek olmadığını beyan etmiştir.

The author declared that this study has no need for ethics committee approval.

Hakem Değerlendirmesi / Peer-review:

Dış bağımsız

Externally peer-reviewed

Çıkar Çatışması / Conflict of interests:

Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

The author has no conflict of interest to declare.

Finansal Destek / Grant Support:

Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

The author declared that this study has received no financial support.

Kaynakça / References

- AB (2019, Mayıs). COSME Teklif Çağrısı Duyurusu. Erişim adresi: <https://www.ab.gov.tr/51649.html>
- Antoncic, B. ve Hisrich, R. D. (2003). Clarifying the intrapreneurship concept. *Journal of Small Business Management*, 10 (1), 7-24. <https://doi.org/10.1108/14626000310461187>
- Armuña, C., Ramos, S., Juan, J., Feijóo, C., & Arenal, A. (2020). From stand-up to startup: exploring entrepreneurship competencies and STEM women's intention. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 16, 69-92.
- Bacigalupo, M., Kampylis, P., Punie, Y. ve Van den Brande, G. (2016). *EntreComp: The entrepreneurship competence framework*. Luxembourg: Publication Office of the European Union, 1-35.
- Bacigalupo, M., Weikert Garcia, L., Mansoori, Y. ve O'Keeffe, W. (2020). *EntreComp Playbook. Entrepreneurial learning beyond the classroom*. Publ. Off. Luxemb, 1-93.
- Bhatti, M. A., Al Doghan, M. A., Saat, S. A. M., Juhari, A. S. ve Alshagawi, M. (2021). Entrepreneurial intentions among women: Does entrepreneurial training and education matter? (Pre- and post-evaluation of psychological attributes and its effects on entrepreneurial intention). *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 28, 167-184.
- Bird, B. (2019). Toward a theory of entrepreneurial competency. In *Seminal ideas for the next twenty-five years of advances*. Emerald Publishing Limited.115-131.
- Blank, S. ve Dorf, B. (2012). *The Startup Owner's Manual: The Step-By-Step Guide for Building A Great Company*. BookBaby.
- Blenker, P., Elmholdt, S. T., Frederiksen, S. H., Korsgaard, S. ve Wagner, K. (2014). Methods in entrepreneurship education research: a review and integrative framework. *Education+ Training*, 56(8/9), 697-715.
- Cedefop. (2009). *The shift to learning outcomes. Policies and practices in Europe*. Cedefop Reference series. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.
- Covin, J. G. ve Wales, W. J. (2019). Crafting high-impact entrepreneurial orientation research: Some suggested guidelines. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 43, 3-18. doi:10.1177/1042258718773181.
- Czyzewska, M., & Mroczek, T. (2020). Data mining in entrepreneurial competencies diagnosis. *Education Sciences*, 10(8), 1-17. <https://doi.org/10.3390/educsci10080196>, 196.
- Dentoni, D., Blok, V., Lans, T. ve Wesselink, R. (2012). Developing human capital for agrifood firms' multi-stakeholder interactions. *International Food and Agribusiness Management Review*, 15, 61-68.
- Dewey, J. (1938). *Experience and education*. The Kappa Delta Pi Lecture Series. New York: Simon & Schuster.
- Dumitrache, V.M.; Gole, L. ve Balu, P.E. (2020). Entrepreneurial Competencies in Training Future Romanian Farmers. In *Proceedings of the International Conference on Economics and Social Sciences, Xi'an, China*, 227-235.
- Edmond, V. P. ve Wiklund, J. (2010). The historical roots of entrepreneurial orientation research. In *Historical Foundations of Entrepreneurship Research*, 142-160.
- Floris, M., ve Pillitu, D. (2019). Improving entrepreneurship education in primary schools: A pioneer project. *International Journal of Educational Management*, 33(6), 1148-1169. <https://doi.org/10.1108/IJEM-09-2018-0283>

- Garbutt, J., Antes, A., Mozersky, J., Pearson, J., Grailer, J., Toker, E. ve DuBois, J. (2019). Validating curricular competencies in innovation and entrepreneurship for biomedical research trainees: A modified Delphi approach. *Journal of clinical and translational science*, 3(4), 165-183.
- Gebremichael, H. S., Gebreslassie, M. G. ve Mezgebe, T. T. (2023). Contextualizing entrepreneurship for Africa's post-Covid-19 recovery and growth. *Scientific African*, 22, 1-10. e01946. <https://doi.org/10.1016/j.sciaf.2023.e01946>
- Hogenstijn, M. ve Cuypers, C. (2023). The effects of an education program on social and sustainable entrepreneurship for primary school children. *International Journal of Educational Research Open*, 5, 1-10, 100266.
- Holstein, A. D. ve Eschenfelder, M. J. (2017). Economic Analysis Of Public Support For Tech Startups: A Case Study Of Pittsburgh. *Journal of Business and Behavioral Sciences*, 29 (1), 100-149.
- Hunter, L. ve Lean, J. (2018). Entrepreneurial learning—a social context perspective: evidence from Kenya and Tanzania. *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 25(4), 609-627.
- Joensuu-Salo, S., Viljamaa, A. ve Varamäki, E. (2022). Testing the EntreComp framework and its relation to startup behaviour in seven European countries. *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 29(6), 920-939. doi:10.1108/JSBED-04-2021-0156.
- Kakouris, A. ve Morselli, D. (2020). Addressing the pre/post-university pedagogy of entrepreneurship coherent with learning theories. In S. Sukanlaya (Ed.), *Entrepreneurship education. A lifelong learning approach* (35-59). Cham: Springer. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-48802-4>.
- Kiral, B. (2020). Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 170-189.
- Korda, S. (2019). Reinventing teaching. *Childhood Education*, 95(1), 38-43.
- Kottika, E., Özsoy, A., Rydén, P., Theodorakis, I. G., Kaminakis, K., Kottikas, K. G. ve Stathakopoulos, V. (2020). We survived this! What managers could learn from SMEs who successfully navigated the Greek economic crisis. *Industrial Marketing Management*, 88, 352-365. doi:10.1016/j.indmarman.2020.05.021.
- KPMG (2023). Erişim Adresi: <https://kpmg.com/tr/tr/home/gorusler/2023/10/turkish-startup-investments-review.html>
- Lans, T., Blok, V. ve Wesselink, R. (2014). Learning apart and together: Towards an integrated competence framework for sustainable entrepreneurship in higher education. *Journal of Cleaner Production*, 62, 37-47.
- Lerner, M. ve Almor, T. (2003). Relationships among strategic capabilities and the performance of women-owned small ventures. *Journal of Small Business Management*, 40, 109-125.
- López-Núñez, M. I., Rubio-Valdehita, S., Armuña, C. ve Pérez-Urria, E. (2022). EntreComp Questionnaire: A Self-Assessment Tool for Entrepreneurship Competencies. *Sustainability*, 14, 2983.
- Man, T.W.; Lau, T.; Chan, K. (2002). The competitiveness of small and medium enterprises. *Journal of Business Venturing*, 17, 123-142.
- McCallum, E., Weicht, R., McMullan, L. ve Price, A. (2018). EntreComp into action inspired, make it happen: A user guide to the European Entrepreneurship Competence Framework (No. JRC109128). Joint Research Centre (Seville site),1-203.
- Mitchelmore, S. ve Rowley, J. (2010). Entrepreneurial competencies: A literature review and development agenda. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 16, 92-111.
- Morselli, D. ve Gorenc, J. (2022) Using the EntreComp framework to evaluate two entrepreneurship education courses based on the Korda Method. *Int. J. Manag. Educ.*, 20, 100591.

- Morselli, D., ve Orzes, G. (2023). Evaluating an interfaculty entrepreneurship program based on challenge-based learning through the EntreComp framework. *The International Journal of Management Education*, 21(3), 1-9.
- Narver, J. C., Slater, S. F. ve MacLachlan, D. L. (2004). Responsive and proactive market orientation and new-product success. *Journal of Product Innovation Management*, 21(5), 334-347.
- Palos-Sanchez, P.R.; Baena-Luna, P. ve Pena, A.C. (2019). Analisis de las Competencias Educativas para Evaluar a las Personas Emprendedoras. *Interciencia*, 44, 291-297.
- Papageorgiou, G.; Yiannaki, S.M. ve Varnava-Marouchou, D. A. (2021). Critical Evaluation of Contemporary Tools on Developing Innovative Thinking Competencies for Entrepreneurship. In *Proceedings of the 16th European Conference on Innovation and Entrepreneurship ECIE 2021*, Lisbon, Portuga, 701-706.
- Patton, M. Q. (2014). *Qualitative research and evaluation methods: Integrating theory and practice*. Sage publications.
- Pinchot, G. (1985). *Intrapreneuring*. New York, NY: Harper & Row.
- Pittaway, L. ve Cope, J. (2007). Simulating entrepreneurial learning: Integrating experiential and collaborative approaches to learning. *Management Learning*, 38(2), 211-233. <https://doi.org/10.1177/1350507607075776>.
- Plaksiienko, V. Y., Dorogan-Pisarenko, L. A., Pryidak, T. B., Leha, O. V., Ialoveha, L. V., ve Krasota, E. H. (2020). Designing a Framework for Future Economists' Digital Competence. *Inf. Technol. Learn. Tools*, 80, 140-160.
- Pratono, A. H., 2022. Innovation strategy beyond the COVID-19 pandemic: the role of trust under disruptive technology. *Foresight*, 24(3/4), 358-376. <https://doi.org/10.1108/FS-05-2021-0105>.
- Rațiu, A., Maniu, I. ve Pop, E. L. (2023). EntreComp Framework: A Bibliometric Review and Research Trends. *Sustainability*, 15(2), 1285.
- Ratten, V. ve Usmanij, P. (2021). Entrepreneurship education: Time for a change in research direction? *The International Journal of Management Education*, 19(1), 100367.
- Ries, E. (2011). *The Lean Startup: How Today's Entrepreneurs Use Continuous Innovation to Create Radically Successful Businesses*. Crown Books.
- Ries, E. (2017). *The startup way: how modern companies use entrepreneurial management to transform culture and drive long-term growth*. Currency.
- Sabahi, S. ve Parast, M. M. (2020). The impact of entrepreneurship orientation on project performance: A machine learning approach. *International Journal of Production Economics*, 226, 107621, 1-48.
- Şahin, B. (2018). The Effects Of Market Orientation On Firm Performance: A Research On Startups In Ankara. *Business & Management Studies: An International Journal*, 6(2), 675-693.
- Schumpeter, J. (1934). *The theory of economic development*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Seikkula-Leino, J., Salomaa, M., Jónsdóttir, S. R., McCallum, E. ve Israel, H. (2021). EU policies driving entrepreneurial competencies – Reflections from the case of EntreComp. *Sustainability*, 13(15), 1-21.
- Sendra-Pons, P., Belarbi-Munoz, S., Garzón, D. ve Mas-Tur, A. (2022). Cross-country differences in drivers of female necessity entrepreneurship. *Service Business*, 16(4), 971-989.
- Siggelkow, N. (2007). Persuasion with case studies. *Academy of Management Journal*, 50(1), 20-24. <http://dx.doi.org/10.19177/reen.v1e120081-9>.
- Vankov, D., Kozma, D., Galanternik, M., Chiers, J., Vankov, B. ve Wang, L. (2022). Understanding the Predictors of Entrepreneurial Intentions of Young People from Argentina, Belgium, Bulgaria, China, and Romania. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, 9, 384-398.

Vecchiarini, M., Muldoon, J., Smith, D. ve Boling, R. J. (2023). Experiential Learning in an Online Setting: HOW Entrepreneurship Education Changed During the COVID-19 Pandemic. *Entrepreneurship Education and Pedagogy*, 0(0). <https://doi.org/10.1177/25151274231179194>.

Yıldırım, A. and Simsek, H. (2016). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Seçkin Kitabevi.

Yin, R. K. (2009). Case study research: Design and methods (Vol. 5). Sage.